

ВІДГУК

офіційного опонента

**доктора економічних наук, професора Стройко Тетяни
Володимирівни на дисертаційну роботу Меховича Сергія
Анатолійовича на тему “Формування регіональних
міжгалузевих зв’язків на засадах технологічного реінжинірингу”,
яку подано на здобуття наукового ступеня доктора економічних
наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і
регіональна економіка**

Дослідження, результати якого представлені у поданій до захисту дисертації **Меховича Сергія Анатолійовича “ Формування регіональних міжгалузевих зв’язків на засадах технологічного реінжинірингу”** є сучасними за представленою проблематикою і присвячені розв’язанню важливих для регіональної економіки науково-теоретичних і практичних проблем.

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

Однією з найважливіших проблем забезпечення результативності провадження функцій регіонального управління в Україні - є досягнення його збалансованості функціонування та усунення диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів. Звідси, вважаємо за доцільне відмітити, що невідповідність наявної системи державного управління сучасним умовам господарювання обумовлює мало ефективність реалізації як програм економічного розвитку регіонів, так і провадження цільових інноваційних проектів в межах регіональних технологічних комплексів.

Тому, в умовах глобальних перетворень та інтеграції України до Європейської спільноти все більш нагальним постає питання щодо визначення

пріоритетних напрямів реструктуризації реального сектору регіональної економіки та виявлення конститутивно-ключових факторів їхнього забезпечення задля елімінування негативних впливів на регіональний розвиток та національну економіку, у цілому.

Отже, необхідність подальших розробок теоретико-методичних засад формування регіональних міжгалузевих зв'язків на засадах технологічного реінжинірингу зумовлює необхідність подальшого дослідження теми дисертаційної роботи Меховича С.А. Тому, враховуючи науковий інтерес, своєчасність та необхідність розробок, дисертація Меховича С.А. на тему “Формування регіональних міжгалузевих зв'язків на засадах технологічного реінжинірингу” є своєчасною та актуальною.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота Меховича С.А. виконана згідно з напрямами досліджень Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», а саме в межах таких науково-дослідних робіт як «Розробка механізмів реінжинірингових перетворень машинобудівного підприємства (НТУ «ХПІ», м.Харків, ДР 0114U006134, 2013 р.), де здобувачем розроблено форми, механізми та напрями організації інжинірингової діяльності у регіоні, виявлено фактори, що впливають на конкурентоспроможність регіону; у рамках госпдогвірної теми «Формування механізмів інноваційного розвитку» (НТУ «ХПІ», м. Харків, ДР 0113 U006357, 2014р.), де здобувачем розроблено методи активізації інноваційної діяльності з використанням нових інструментів регіональної кластерної політики. Та в рамках науково-дослідної роботи за темою: «Шляхи та методи використання науково-освітнього потенціалу регіонів для прискорення інноваційного розвитку національної економіки» (Північно-східний науковий центр НАН України і Міністерства освіти і науки України, ДР 0114U001455, 2015 р.), де здобувачем проаналізовано домінуючу роль вузівського наукового сектора у

формуванні кластерів та механізмів державно-приватного партнерства в інноваційній політиці регіонів.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення з дисертаційною роботою Меховича С.А. дає підставу стверджувати про достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що в ній містяться. Зміст дисертаційної роботи охоплює всі ключові аспекти теми. Отримані результати підтверджуються широким використанням публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів за темою дослідження, аналізом нормативно-правової бази та даних Державної служби статистики України.

Наукова обґрунтованість та достовірність основних наукових положень дисертації, отриманих результатів, висновків та сформованих рекомендацій підтверджується використанням автором сучасних методів дослідження, як загальнонаукових, так і спеціальних, а саме системного аналізу – для постановки мети, визначення задач, формулювання наукових гіпотез, комплексного вивчення особливостей формування регіональних міжгалузевих зв'язків; систематизації – для розподілення явищ, що вивчалися, та вибраних критеріїв на сукупності, що характеризуються спільністю та характерними признаками, при здійсненні класифікації, типології, регіональної концентрації; економіко-географічного дослідження – при дослідженні механізмів формування і розвитку територій, вивчення розміщення виробництва у регіональному розвитку (регіональний метод), дослідження механізмів формування і розвитку регіональних міжгалузевих зв'язків у регіоні (просторовий метод); таксонування (регіоналізації) – при розподілі території України на регіони з метою оптимізації формування ІПК; картографічний – для наглядного уявлення розміщення ІПК; економіко-математичного моделювання – при моделюванні формування ІПК за регіонами України з

метою вибору оптимальних рішень; аналізу та синтезу – для визначення пріоритетних галузей розвитку промисловості в країні та їх провідних кластерів, які підлягають першочерговому розвитку і державній підтримці; класифікації – для визначення типів моделей промислової політики ; багатомірного статистичного аналізу – при здійсненні факторного і кластерного аналізу; логіко-структурного моделювання – для розкриття основних зв'язків в розбудові інженерно-інноваційного промислового кластера.

Дисертація за змістом, сутністю, структурою та оформленням повністю відповідає вимогам до докторських дисертацій економічного профілю, які визначені уповноваженим органом з атестації кадрів вищої кваліфікації. Дисертаційна робота **Меховича Сергія Анатолійовича** характеризується логічною, завершеною структурою та послідовною побудовою, повною мірою висвітлює зміст визначених розділів.

Дисертація складається із вступу, 5 розділів, висновків до розділів, загальних висновків та додатків. Повний обсяг дисертації становить 527 сторінок друкованого тексту й містить 60 таблиць та 81 рисунок, які разом займають повну площу 37 сторінок, 10 додатків на 51 сторінці, список використаних джерел з 498 найменування на 51 сторінці.

Одержані автором результати дослідження з теорії і практики характеризують високий рівень вирішення проблем обґрунтування теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій з формування регіональних міжгалузевих зв'язків на засадах технологічного реінжинірингу. Вони доведені до впровадження у якості методичних і практичних розробок.

Так, у першому розділі роботи «Теоретичні засади методології технологічного реінжинірингу та місце в ньому міжгалузевих зв'язків» (с. 19 – 108) автором визначено категорійна значимість поняття "зв'язок", його властивості і функції; обґрунтовано теоретичні аспекти генезису виробничих міжгалузевих зв'язків в економічному просторі; досліджено методологію технологічного реінжинірингу та місце в ньому міжгалузевих зв'язків,

обґрунтовано теоретичні аспекти регіональної кластерної політики та її вплив на систему міжгалузевих зв'язків.

У другому розділі «Трансформаційні процеси в промисловості та їх вплив на систему регіональних міжгалузевих зв'язків» (с. 109 – 192) автором проаналізовано економічний стану регіонів, досліджено вплив глобалізації на трансформаційні процеси в промисловості, світові тенденції виробничих технологій та їх зв'язок з міжгалузевою кооперацією, проведено експертне оцінювання ситуації і перспектив розвитку регіональної системи міжгалузевих зв'язків.

У третьому розділі «Фактори і ризики відродження у суспільстві міжгалузевих зв'язків на основі технологічного реінжинірингу» (с. 193 - 276) удосконалено підходи до формування регіональної інноваційної системи як середовища відродження міжгалузевих зв'язків, досліджено напрями застосування інститутів розвитку у забезпечення міжгалузевих зв'язків; сформовано концепцію побудови регіонального інноваційно-інжинірингового промислового кластеру, проаналізовано ризики пасток для програм технологічного реінжинірингу.

У четвертому розділі «Оновлення інституціональних форм сприяння програмам технологічного реінжинірингу та формуванню системи зв'язків » (с. 277 - 338) удосконалено механізми державно-приватного партнерства у забезпеченні регіональних міжгалузевих зв'язків, досліджено напрями застосування технологічних платформ як нових організаційно-економічних моделей міжгалузевої кооперації; сформовано підходи до використання інжинірингу як інструменту забезпечення регіональних міжгалузевих зв'язків; обґрунтовано систему трансферу технологій у забезпеченні мережевих взаємодій.

У п'ятому розділі «Удосконалення методів, механізмів та інструментів управління розвитком регіональних промислових комплексів та системи зв'язків» (с. 339 - 439) обґрунтовано напрями логіко-структурного та математичного моделювання розвитку ВПК; розроблено та апробовано моделі

структурування ОПК України на регіональні макрокластери; удосконалено механізми управління міжгалузевими зв'язками в кластерних моделях (на прикладі Харківського регіону); сформовано проектну розробку базової моделі створення в Харківському регіоні інноваційно-інжинірингового аерокосмічного кластеру «Мехатроніка».

Таким чином, очевидно, що структура роботи логічна і завершена, характеризується достатньою для розкриття теми постановкою завдань, оригінальністю підходів їхнього вирішення, обґрунтованістю висновків і рекомендацій.

Уважне ознайомлення із змістом дисертації Меховича С.А. дозволяє зробити висновок, що сформульовані автором наукові положення, результати і рекомендації є достовірними та обґрунтованими. Зміст дисертаційної роботи засвідчує наступне: визначеної мети дисертантом досягнуто, поставлені завдання виконано, а висновки дослідження є аргументованими. Здобувач чітко обґрунтовує своє бачення досліджуваної теми і розробляє ефективні методичні рекомендації, які забезпечуватимуть регіональний розвиток. При підготовці дисертаційної роботи використано значний обсяг спеціальної інформації, всі розділи містять схеми, таблиці, посилання на інформаційні джерела. Здобувач обґрунтовано використовує загальнонаукові та спеціальні методи дослідження.

4. Наукова новизна одержаних результатів.

Найбільш вагомими результатами, що характеризуються новизною та розкривають глибину, складність, масштабність, повноту та суть дисертаційного дослідження, є такі положення, трактування та ідеї:

- автором вперше запропоновано концептуальні положення методології технологічного реінжинірингу та введено у науковий обіг поняття «технологічний реінжиніринг», під яким розуміється фундаментальне переосмислення та радикальне перепроєктування основних технологічних

процесів виробничої бази підприємств і їх матеріально-технічного забезпечення для досягнення істотних поліпшень показників результативності (витрати і якість продукції) та відтворення коопераційних виробничих зв'язків. При цьому методологія технологічного реінжинірингу виходить із постулату, що технологія є базовою конкурентоутворюючою основою виробництва і розглядається як концепція, що покликана поєднати усі ланки виробничого сектору країни у реалізації стратегії комплексного розвитку як індустріальної держави (с. 57-64);

- вперше запропоновано концепція нової промислової політики в Україні базується на доведенні ряду висунутих автором гіпотез, визначивши найбільш прогресивною і результативною інституційною моделлю перебудови машинобудівного комплексу України з урахуванням регіональної специфіки територій - інститут розвитку у вигляді кластерної організації, доведений до проектного рівня розробки об'єднань учасників, зв'язків між ними як всередині кластера, так і на міжрегіональному рівні, при цьому доведено, що практичні завдання перебудови машинобудівного комплексу мають бути визначені, спроектовані і відпрацьовані за організаційно-економічною локальною моделлю створення Інноваційно-інжинірингових промислових кластерів (ІПК), спираючись на перший досвід його роботи в Харківському регіоні при створення Аерокосмічного кластеру «Мехатроніка» (с. 90-101).

- дістали подальший розвиток методологічні підходи до визначення змісту регіональної промислової політики та особливостей її моделей у контексті формування міжгалузевої кооперації в умовах здійснення технологічного реінжинірингу у промисловості, що, на відміну від існуючих, є альтернативою галузевому підходу до управління та розглядається в категоріях інституту регіональної кластерної політики. Цю політику представлено як спосіб реалізації впливу глобальних факторів, що обумовлюють потребу у створенні ІПКП та здійснюють вплив на створення необхідних законів та нормативних актів, розвиток мереж, кластерів та інших форм партнерських відносин між бізнесом, владою, наукою і громадою за

моделлю «потрійної спіралі». Це дозволяє регулювати задоволення економічних, соціальних та інших потреб членів взаємопов'язаних організацій на основі поєднання їх особистих та колективних інтересів, поділ між ними ризиків, витрат і доходів, розвиток їх самоорганізації, самоуправління та самоконтролю, формує передумови створення комплексної стратегії та згуртованості дій для розвитку машинобудування та перетворення його у локомотив вітчизняної економіки;

– розвинуто уявлення про тенденції розвитку світового машинобудування та їх впливу на вітчизняну промисловість. Встановлено, що провідні світові виробники сучасного машинобудівного обладнання стабільно нарощують обсяги його виробництва, а зв'язки, як складова управлінського впливу на розвиток промисловості в Україні, представляють інтерес для зарубіжного бізнесу. Доведено, що розвинені країни зацікавлені у функціонуванні українського машинобудування та у розвитку української промисловості як ринку збуту. З одного боку це сприяє процесам модернізації, з іншого стримує реінжиніринг та створює умови довгострокової технологічної залежності. Для підтримки технічного рівня вітчизняних підприємств та забезпечення його конкурентоздатності запропоновано державницькі позиції у частині підтримки власного виробника та відповідні інститути розвитку.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях і авторефераті

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 47 наукових працях загальним обсягом 136,8 ум. друк. арк. У тому числі: 5 монографій (із них 3 особистих загальним обсягом 80 ум. друк. арк.); 34 статті у фахових виданнях, у тому числі 17 статей у виданнях, що цитуються у міжнародних наукометричних базах даних; 8 – у збірниках матеріалів конференцій.

Характер видань та зміст опублікованих наукових праць відповідають вимогам щодо оцінювання повноти висвітлення одержаних результатів дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Автореферат за змістом відповідає дисертаційній роботі та повною мірою розкриває її основні положення, ступінь новизни розробок, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Матеріал автореферату викладено чітко, послідовно, літературною мовою. Ілюстративний матеріал допомагає зрозуміти і оцінити основні ідеї роботи.

6. Практичне значення отриманих результатів

Основні теоретичні положення дисертаційної роботи пройшли практичну перевірку у Верховній Раді України (довідка від 24.06. 2015р.), Державному комітеті з розвитку промисловості України (довідка від 17.12. 2016р.), Національній комісії, що здійснює регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (довідка № 6006/174/61-15 від 24.06.15р.), Харківській обласній державній адміністрації (акт впровадження результатів дослідження № 01-78/6339 від 31.08.2015 р.), Північно–східному науковому центрі НАН і МОН України (акт впровадження результатів дослідження №249/1 від19.09.2014 р.), Інженерній академії України (акт впровадження результатів дослідження № 37 від12.03.2015р.), на машинобудівних підприємствах ДК «Укроборонпром», зокрема на Харківському ДП «ФЕД» (акт впровадження результатів наукового дослідження від29.10.2014 р.), ДП «Мотор Січ» (акт впровадження результатів дослідження № БПИ-5930 від 13.03.2015р.). Наукові результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі для методичного забезпечення та викладання навчальних дисциплін економічного факультету

Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (акт впровадження результатів наукового дослідження від 29.10.2014р.).

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи

Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу Меховича С.А., вважаю за доцільне висловити наступні зауваження:

- В першому розділі недостатньо повно досліджено питання щодо причин ускладнення здійснення технологічного реінжинірингу, хоча підведено ґрунтовну теоретико-методологічну базу дослідження цього явища (розділ 1);

- в другому розділі автором не достатньо розкрито питання підвищення попиту на машинобудівну продукцію з високими технічними характеристиками, що є базою конкурентоспроможності досліджуваної галузі (розділ 2);

- у підрозділі 1.3 (с.57–83) здобувач посилається на процеси реструктуризації в Україні наприкінці ХХ – початку ХІ сторіччя та приводить її основні напрями – адаптаційна, організаційно-управлінська, фінансова реструктуризація, реструктуризація в системі антикризного управління (с.58). На нашу думку, що слід було надати більш розширену характеристику кожному напрямку реструктуризації;

- дискусійним представляється правомірність створення деяких кластерів, що представлено у табл 5.25. (с.384), перш за все, у таких регіонах, як Одеса (4 підприємства авіаційної промисловості та зв'язку), Чернігів, Суми, Полтава (5 підприємств машинобудування та авіаційної промисловості), Житомир, Хмельницький, Вінниця (7 підприємств машинобудування, авіаційної промисловості та зв'язку; Ужгород, Івано-Франківськ, Тернопіль, Закарпаття (8 підприємств машинобудування, авіаційної промисловості та зв'язку). Здобувач стверджує, що зазначені підприємства представляють ядра

кластерів, але не приводить статистичну інформацію щодо наявності у цих регіонах достатньої кількості зацікавлених підприємств малого та середнього бізнесу, підприємств та закладів науки, що можуть бути потенційними учасниками кластеру;

- у роботі відсутній порівняльний аналіз економічної динаміки інноваційних кластерів, вітчизняних та зарубіжних підприємств машинобудування. Зважаючи на те, що дослідження здобувача охоплюють період кризи (яка для вітчизняних машинобудівних підприємств була доволі відчутною), такий аналіз забезпечив би об'єктивнішу оцінку міжнародної конкурентоспроможності українських регіонів та підприємств.

Наведені вище дискусійні положення та зауваження не торкаються сутності роботи, не знижують її наукової новизни, теоретичного і практичного значення.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Меховича С.А. «Формування регіональних міжгалузевих зв'язків на засадах технологічного реінжинірингу» виконана на високому науково-теоретичному рівні, а одержані автором в процесі дослідження результати характеризуються науковою новизною та мають теоретичну і практичну цінність. Структурна побудова роботи відповідає кваліфікаційним вимогам, стиль викладення та подача матеріалу дослідження є логічними, послідовними та зв'язаними єдиною цільовою спрямованістю.

Представлені в роботі наукові положення та результати є авторським розв'язанням наукової задачі, що полягає у розвитку науково-методологічних засад формування регіональних міжгалузевих зв'язків на засадах технологічного реінжинірингу.

Усі положення, які винесено на захист, мають наукову новизну, їх рівень визначено коректно. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам.

Тема і зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

За змістом і оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам пунктів 9-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями), а її автор Мехович Сергій Анатолійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктор економічних наук.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук,

професор, завідувач кафедри економіки

та міжнародних економічних відносин Миколаївського

національного університету ім. В.О.Сухомлинського

Стройко Г.В.

Відгук надійшов 19.05.17.

Власний секретар СВР Д41.081.05 [Signature] Г.В. Круніч.

